

Running head: KIND-FACTOREN BIJ ALCOHOL-SPECIFIEKE REGELS EN DE ROL VAN GENDER

De Rol van Kind-factoren bij het Stellen van Alcohol-Specifieke
Regels:
Gender als Moderator

Masterscriptie
Youth Studies
2017 - 2018
Universiteit Utrecht

Naam: Sabrina Lutgens

Studentnummer: 5965993

Datum: 15 juni 2018

Begeleidster: Ina Koning

Tweede beoordelaar: Tom ter Bogt

Aantal woorden: 5781

KIND-FACTOREN BIJ ALCOHOL-SPECIFIEKE REGELS EN DE ROL VAN GENDER

Abstract

This longitudinal study examined the effects of child factors (alcohol consumption, self-control and child disclosure) on parents' alcohol-specific rules and to what extent these effects differ from boys and girls. Digital questionnaires were completed by 906 young adolescents at two points in time (mean age = 12.2, SD = 0.02) . A stepwise multiple regression analysis showed that child-disclosure has a significant effect on alcohol-specific rules: a higher degree of child disclosure leads to stricter alcohol-specific parental rules. The child factors self-control and alcohol consumption did not appear to be significant predictors of alcohol-specific parental rules, although an interaction effect between gender and alcohol consumption was found on parents' alcohol-specific rules. The influence of alcohol consumption on parents' alcohol-specific rules significantly differs between boys and girls, with parents setting more strict alcohol-specific rules for boys when their alcohol consumption increases. It can be concluded that child factors influence the alcohol-specific parenting. However, further research is necessary in which contextual family factors must be taken into account to clarify in which circumstances child factors have an effect on alcohol-specific parental rules, which may offer starting points for future preventive interventions.

Keywords: Early adolescents, alcohol consumption, self-control, child disclosure, alcohol-specific parenting, alcohol-specific rules

Samenvatting

Deze longitudinale studie onderzocht de effecten van kind-factoren (alcoholgebruik, zelfcontrole en openheid naar ouders) op de alcohol-specifieke regels van ouders en in welke mate deze effecten verschillen voor jongens en meisjes. Digitale vragenlijsten werden op twee tijdstippen ingevuld door 906 jonge adolescenten (gemiddelde leeftijd = 12,2, SD = 0,02). Een stapsgewijze multiële regressieanalyse toonde aan dat de openheid van het kind een significant effect heeft op het stellen van alcohol-specifieke regels door ouders: een hogere mate van openheid van het kind leidt tot strengere alcohol-specifieke regels. De kind-factoren zelfcontrole en alcoholgebruik bleken geen significante voorspellers te zijn voor het stellen van alcohol-specifieke regels van ouders, hoewel er een interactie-effect tussen geslacht en alcoholgebruik werd gevonden op de alcohol-specifieke regels van ouders. De invloed van alcoholgebruik op de alcohol-specifieke regels van is significant verschillend voor jongens en meisjes, waarbij ouders strengere alcohol-specifieke regels voor jongens stellen wanneer hun alcoholgebruik toeneemt. Er kan worden geconcludeerd dat kind-factoren de alcohol-specifieke opvoeding beïnvloeden. Meer onderzoek is echter nodig, waarbij rekening gehouden dient te worden met contextuele gezinsfactoren om te verduidelijken onder welke omstandigheden kind-factoren een effect hebben op het stellen van alcohol-specifieke regels door ouders, daar dit uitgangspunten kunnen vormen voor toekomstige preventieve interventies.

Trefwoorden: Jonge adolescenten, alcoholgebruik, zelfcontrole, openheid van het kind, alcohol-specifieke opvoeding, alcohol-specifieke regels

KIND-FACTOREN BIJ ALCOHOL-SPECIFIEKE REGELS EN DE ROL VAN GENDER

De Rol van Kind-factoren bij het Stellen van Alcohol-Specifieke Regels:

Gender als Moderator

Alcohol-specifieke opvoeding heeft een grote invloed op het alcoholgebruik van adolescenten (Van der Vorst, Vermeulen, & van den Eijnden, 2010). Alcohol-specifieke opvoeding zijn acties die ouders ondernemen om het alcoholgebruik van hun kinderen te sturen, te controleren of te voorkomen. Hieronder valt ook het stellen van alcohol-specifieke regels, wat voor ouders een directe manier is om invloed uit te oefenen op het alcoholgebruik van hun kinderen (Van der Vorst, Engels, Meeus, & Deković, 2006). Longitudinale studies hebben aangetoond dat ouders door het stellen van alcohol-specifieke regels een sterke invloed hebben op het alcoholgebruik van hun kinderen (Engels, Kleinjan, & Otten, 2013; Sharmin et al., 2017; Van der Vorst, Engels, Deković, Meeus, & Vermulst, 2007). Echter, in lijn met de transactionele benadering (Sameroff, 2000) en de sociale relatie theorie (Kuczynski, Parkin, & Pitman, 2014) is het gedrag van kinderen ook van invloed op het gedrag van ouders (e.g., Glatz, Stattin, & Kerr, 2012; Stattin & Kerr, 2000). Ondanks bestaande evidentie van de consistente invloed van alcohol-specifieke regels op het alcoholgebruik van adolescenten, is er tot op heden schaarste in studies die onderzoeken welke kind-factoren van invloed zijn op het stellen van alcohol-specifieke regels.

Volgens de transactionele benadering (Sameroff & Fiese, 2000) is opvoeding een wisselwerking tussen ouders en kind. Dit betekent dat kinderen hun opvoeding van ouders ontvangen, maar dat zij daarnaast actieve deelnemers zijn die hun opvoeding een bepaalde richting in sturen. Dit komt doordat ieder kind andere kenmerken heeft, waardoor ouders verschillend op hun kinderen reageren (Sameroff & Fiese, 2000). Ook de sociale relatie theorie die gebaseerd is op het dialectisch model van bidirectionaliteit (Kuczynski et al., 2014) laat zien dat ouders hun opvoeding aanpassen op de behoeften en het gedrag van het kind. Ouders geven de opvoeding vorm vanuit hun standpunt van wat acceptabel is of niet met betrekking tot het gedrag van hun kinderen en beoordelen continu hoeveel zij moeten bijsturen in het gedrag van hun kind (Kuczynski et al., 2014). Deze twee overkoepelende theorieën suggereren dus dat kind-factoren de opvoeding en daarmee ook de regels die ouders stellen ten aanzien van alcoholgebruik sturen. Ook voorgaande onderzoeken toonden aan dat het alcoholgebruik van het kind (McCann, Perra, McLaughlin, McCartan, & Higgins, 2016; Van der Vorst, Vermulst, Meeus, Deković, & Engels, 2009), de openheid van het kind naar ouders toe (Kerr & Stattin, 2003; Stattin & Kerr, 2000) en de mate van zelfcontrole van het kind (Pitzer, Jennen-Steinmetz, Esser, Schmidt, & Laucht, 2011) factoren zijn die invloed hebben op de opvoeding. Hierdoor is het essentieel om te onderzoeken of kind-factoren zoals alcoholgebruik, openheid naar ouders toe en de mate van zelfcontrole van invloed zijn op het stellen van regels met betrekking tot alcoholgebruik. Daarnaast speelt gender volgens Sameroff

KIND-FACTOREN BIJ ALCOHOL-SPECIFIEKE REGELS EN DE ROL VAN GENDER

(2000) ook een belangrijke rol in het opvoedingsgedrag van ouders, waardoor het van belang is om te onderzoeken of gender de relatie tussen kind-factoren en alcohol-specifieke regels modereert.

Alcoholgebruik kind

Eenzijds tonen longitudinale studies aan dat het stellen van alcohol-specifieke regels van invloed is op het uitstellen van drinken (Van der Vorst et al., 2006), de frequentie van drinken (Koning, Van den Eijnden, & Vollebergh, 2014) en binge drinken (Sharmin et al., 2017).

Anderzijds tonen studies aan dat ouders hun opvoeding aanpassen aan het alcoholgebruik van hun kind. Zo toonden twee longitudinale studies aan dat het wekelijks alcoholgebruik van adolescenten (McCann et al., 2016) en het alcoholgebruik van jonge adolescenten (Van der Vorst et al., 2006) leidt tot vermindering van controle door ouders. Van der Vorst en collega's (2009) voegden hieraan toe dat ouders van adolescenten die geen alcohol dronken vooraf al strikter waren in het stellen van alcohol-specifieke regels in vergelijking met ouders van adolescenten die wel alcohol dronken.

De cognitieve dissonantie theorie (Festinger, 1957) draagt bij aan ons begrip over waarom het alcoholgebruik van het kind invloed heeft op het stellen van alcohol-specifieke regels door ouders. Cognitieve dissonantie is een onprettig gevoel dat ontstaat wanneer mensen geconfronteerd worden met informatie of feiten die hun eigen principes tegenspreken. Dit kan in de opvoeding optreden wanneer het gedrag van het kind de attitudes van de ouder tegenspreekt, waardoor de ouder gaat zoeken naar een manier om deze dissonantie op te lossen. Er zijn verschillende manieren waarop deze dissonantie opgelost kan worden: het kind verandert uit zichzelf het gedrag, de ouder probeert het gedrag van het kind extern te reguleren, of de ouder past de eigen attitudes aan het gedrag van het kind aan. Van der Vorst en collega's (2007) toonden aan dat ouders van adolescenten die over een periode van twee jaar meer alcohol gingen drinken, een grotere kans hadden om na verloop van tijd een tolerantere houding aan te nemen ten aanzien van het alcoholgebruik van hun kind, dan ouders van adolescenten die af en toe alcohol dronken. Ook Glatz en collega's (2012) toonden aan dat ouders, nadat ze hun 13/14 jarig kind dronken hadden gezien, hun attitude ten aanzien van alcoholgebruik nadien positiever werd waardoor zij een tolerante houding aannemen. Door de bevindingen uit voorgaande onderzoeken, wordt verwacht dat het alcoholgebruik van het kind van invloed is op het stellen van minder strikte alcohol-specifieke regels door ouders.

Openheid van het kind

Volgens Stattin en Kerr (2000) speelt de openheid van het kind over activiteiten en bezigheden buiten ouderlijk toezicht een belangrijke rol in de opvoeding, met name voor ouderlijke monitoring. Ouderlijke monitoring houdt in dat ouders op een actieve manier kennis over het gedrag van hun kind verzamelen door hun kind naar informatie te vragen of het gedrag van hun

KIND-FACTOREN BIJ ALCOHOL-SPECIFIEKE REGELS EN DE ROL VAN GENDER

kinderen te controleren, bijvoorbeeld door gedragsregels te stellen (Dishion & McMahon, 1998). Voorgaand onderzoek heeft aangetoond dat meer openheid van het kind zorgt voor meer kennis bij ouders over het gedrag van hun kinderen, wat vervolgens leidt tot minder alcoholgebruik (Soenens, Vansteenkiste, Luyckx, & Goossens, 2006). Echter onderzochten bovengenoemde studies of gedragscontrole van ouders leidde tot meer openheid van het kind en werd omgekeerde causaliteit niet onderzocht: de invloed van openheid van het kind op gedragscontrole van ouders. Twee longitudinale studies (Kerr, Stattin & Burk, 2010; Willoughby & Hamza, 2011) onderzochten wel de bi-directionele relatie tussen openheid van het kind en monitoring door ouders, maar vonden geen bewijs voor de invloed van openheid van het kind op de algemene gedragscontrole van ouders. Echter hebben voorgaande studies niet onderzocht of openheid van het kind van invloed is op alcohol-specifieke regels die ouders stellen. Het is van belang om dit te onderzoeken, omdat enerzijds openheid van het kind voor ouders de belangrijkste bron van kennis is over het gedrag van hun kind (Stattin & Kerr, 2000) en anderzijds ouderlijke controle gerelateerd is aan de kennis van ouders over het gedrag van hun kind (Soenens et al., 2006). Doordat ouders actief regels stellen om kennis te verzamelen over het gedrag van het kind en doordat meer openheid van het kind zorgt voor meer kennis bij ouders, wordt verwacht meer openheid van het kind leidt tot het stellen van minder strikte alcohol-specifieke regels.

Zelfcontrole

Zelfcontrole is een belangrijke ontwikkelingstaak in de adolescentie en kan een protectieve factor zijn voor alcoholgebruik (Wills & Stoolmiller, 2002). Volgens de *general theory of crime* van Gottfredson en Hirschi (1990) is zelfcontrole zelfs de belangrijkste factor in het voorspellen van deviant gedrag van adolescenten. Adolescenten met een lage zelfcontrole zijn vaker impulsief, nemen meer risico's en zijn gevoeliger voor beloningen op korte termijn waardoor ze eerder deviant gedrag vertonen (Gottfredson & Hirschi, 1990; Miller & Brown, 1991). Dit kunnen voor ouders redenen zijn om voor adolescenten met een lagere zelfcontrole striktere regels te stellen, in lijn met de sociale relatie theorie (Kuczynski et al., 2009) en de transactionele benadering (Sameroff & Fiese, 2000).

De longitudinale studie van Koning et al. (2014) vond dat zelfcontrole de relatie tussen het stellen van alcohol-specifieke regels en het alcoholgebruik van adolescenten medieert; Wanneer ouders striktere regels stellen omtrent alcoholgebruik zorgt dit voor een hogere zelfcontrole, waardoor het alcoholgebruik van het kind afneemt. Echter onderzochten zij geen omgekeerde causaliteit: De invloed van zelfcontrole van het kind op het stellen van alcohol-specifieke regels door ouders. Slechts enkele longitudinale studies hebben de bi-directionele relatie tussen de invloed van de zelfcontrole van het kind op de reactie van ouders onderzocht. De studie van Pitzer, Jennen-

KIND-FACTOREN BIJ ALCOHOL-SPECIFIEKE REGELS EN DE ROL VAN GENDER

Steinmetz, Esser, Schmidt en Laucht (2011) onderzocht de interactie tussen opvoedingsstijlen en zelfcontrole en vond dat meisjes, maar niet jongens, met een lage zelfcontrole minder externaliserend probleemgedrag lieten zien wanneer ouders een restrictieve opvoedstijl hanteerden. Eisenberg, Zhou, Spinrad, Valiente, Fabes, en Liew (2005) die de regulatie van het kind in relatie tot positieve opvoeding onderzochten, vonden geen bewijs dat de mate van regulatie van het kind het opvoedgedrag van ouders beïnvloedde. Aangezien er schaarste is in studies, tekort aan eenduidig bewijs voor de invloed van de zelfcontrole van het kind op het opvoedgedrag van ouders, wordt vanuit theoretisch perspectief verwacht dat een lage mate van zelfcontrole van het kind leidt tot het stellen van meer strikte alcohol-specifieke regels door ouders.

Gender als moderator

Wanneer ouders hun opvoedingsgedrag aanpassen aan het gedrag en de behoeften van hun kind (Kuczynski et al., 2009; Sameroff & Fiese, 2000), is het van belang om de modererende rol van gender in de relaties tussen de kind-factoren alcoholgebruik, openheid en zelfcontrole en het stellen van alcohol-specifieke regels te onderzoeken. Zo toont Nederlands onderzoek aan dat jongens eerder beginnen met alcohol drinken dan meisjes (De Looze et al., 2013; Van Dorsselaer, Tuithof, Verdurmen, Spit, Van Laar, Monshouwer, 2015) en dat bij jonge adolescenten tot en met 14 jaar, jongens vaker dan meisjes al eens in hun leven alcohol hebben gedronken (Van Dorsselaer et al., 2015). Daarnaast toonde Van der Vorst en collega's (2009) aan dat ouders van adolescenten die geen alcohol dronken strikter waren in het stellen van alcohol-specifieke regels in vergelijking met ouders van adolescenten die wel alcohol dronken. Wanneer dus het alcoholgebruik van het kind, zoals eerder beschreven, leidt tot het stellen van minder alcohol-specifieke regels door ouders, wordt verwacht dat ouders in de vroege adolescentie voor jongens minder strikte alcohol-specifieke regels zullen stellen dan voor meisjes.

Voorgaande onderzoeken tonen tevens aan dat meisjes, meer dan jongens, open zijn naar hun ouders over activiteiten (Crouter, & Head, 2002; Waizenhofer, Buchanan, & Jackson-Newsom, 2004), waardoor ouders ook meer kennis hebben over het gedrag van meisjes dan van jongens (Pettit, Laird, Dodge, Bates, & Criss, 2001; Smetana & Daddis, 2002). Doordat ouders actief regels stellen om kennis te verzamelen over het gedrag van het kind (Dishion & McMahon, 1998) en doordat meer openheid van het kind zorgt voor meer kennis bij ouders (Stattin & Kerr, 2000), wordt verwacht ouders voor meisjes minder strenge alcohol-specifieke regels stellen dan voor jongens.

Volgens de general theory of crime (Gottfredson & Hirschi, 1990) zijn er gender-verschillen in de mate van zelfcontrole, waarbij meisjes een hogere mate van zelfcontrole hebben dan jongens. Daarnaast stellen Gottfredson & Hirschi (1990) dat de opvoeding, waaronder het stellen van strikte regels, de kans op risicogedrag voor adolescenten vermindert. Uit de longitudinale studie van

KIND-FACTOREN BIJ ALCOHOL-SPECIFIEKE REGELS EN DE ROL VAN GENDER

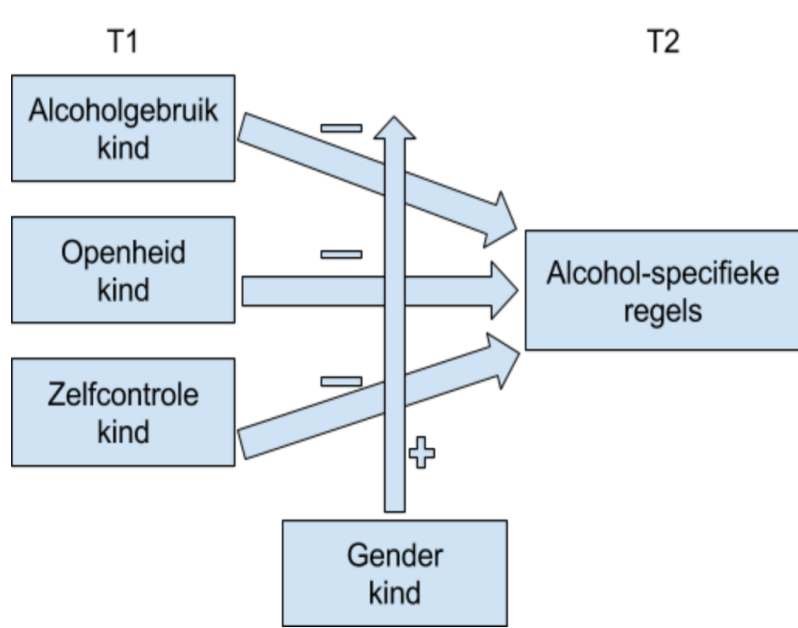
LaGrange en Silverman (1999) blijkt inderdaad dat meisjes een hogere mate van zelfcontrole hebben en dat zij hierdoor minder risicogedrag vertonen dan jongens, waaronder ook het drinken van alcohol. Tevens vond een meta-analyse die de relatie tussen zelfcontrole en deviant gedrag onderzocht met betrekking tot de modererende rol van gender, dat de relatie tussen zelfcontrole en deviant gedrag groter was voor mannen dan voor vrouwen (De Ridder, Lensvelt-Mulders, Finkenauer, Stok, & Baumeister, 2012). Als meer zelfcontrole, zoals eerder beschreven, leidt tot het stellen van minder strikte alcohol-specifieke regels door ouders, wordt verwacht dat meisjes minder strikte alcohol-specifieke regels van hun ouders ontvangen dan jongens.

Huidige studie

Deze longitudinale studie zal onderzoeken of kind-factoren (alcoholgebruik, openheid naar ouders toe en zelfcontrole), significante voorspellers zijn van het stellen van alcohol-specifieke regels door ouders. Vervolgens wordt nagegaan in hoeverre gender van het kind de relatie tussen deze kind-factoren en alcohol-specifieke regels modereert. Tevens worden de leeftijd van het kind (De Looze et al., 2013; Van der Vorst et al., 2007) en het opleidingsniveau (Spijkerman, Van den Eijnden, & Huiberts, 2008) in deze studie als controlevariabelen meegenomen, omdat deze factoren invloed hebben op het stellen van alcohol-specifieke regels door ouders. Wanneer er meer kennis en inzicht ontstaat over de invloed van deze kind-factoren op het stellen van alcohol-specifieke regels en de mogelijk modererende rol van gender van het kind, kunnen interventies en beleidsmaatregelen beter worden afgestemd en effectiever worden ingezet. Bovendien kan de huidige studie een bijdrage leveren aan theoretische modellen die ten grondslag liggen aan alcohol-specifieke opvoeding. De onderzoeksvraag die in de huidige studie centraal staat luidt als volgt: *“In hoeverre zijn alcoholgebruik, openheid en zelfcontrole van het kind van invloed op het stellen van alcohol-specifieke regels door ouders en in hoeverre verschillen deze effecten voor jongens en meisjes?”* Op basis van theoretische inzichten en empirische bevindingen zullen de volgende hypothesen worden getoetst (zie Figuur 1):

- 1) Meer alcoholgebruik van het kind leidt tot minder strikte alcohol-specifieke regels van ouders.
- 2) Meer openheid van het kind leidt tot minder strikte alcohol-specifieke regels van ouders.
- 3) Meer zelfcontrole van het kind leidt tot minder strikte alcohol-specifieke regels van ouders.
- 4) Het effect van alcoholgebruik van het kind op het stellen van alcohol-specifieke regels door ouders is sterker voor jongens.
- 5) De effecten van openheid en zelfcontrole van het kind op het stellen van alcohol-specifieke regels door ouders zijn sterker voor meisjes.

KIND-FACTOREN BIJ ALCOHOL-SPECIFIEKE REGELS EN DE ROL VAN GENDER



Figuur 1: Conceptueel model

Methode

Procedure

De huidige studie heeft gebruik gemaakt van data van de longitudinale interventiestudie *Preventing heavy alcohol use in adolescents* (PAS) (Koning et. al., 2009). Voor deze studie zijn in totaal 80 Nederlandse voortgezet onderwijs scholen random geselecteerd en vervolgens benaderd voor deelname aan de interventiestudie. Inclusiecriteria voor deze studie waren dat scholen op z'n minst 100 eerstejaars leerlingen hadden, <25% van de leerlingen van migrante populaties kwamen en er geen sprake was van speciaal onderwijs. In totaal gaven 19 scholen toestemming voor deelname welke random werden verdeeld in drie experimentele condities en een controlegroep. De data van de eerstejaars leerlingen werd verzameld op vier meetmomenten: In september/oktober 2006 (T0), 10 maanden later (T1) en 22 maanden later (T2). Deze studie maakt alleen gebruik van de meetmomenten T1 en T2, omdat dit onderzoek zich richt op jonge adolescenten. Bij leerlingen werden digitaal vragenlijsten afgenomen in de klas onder begeleiding van getrainde

KIND-FACTOREN BIJ ALCOHOL-SPECIFIEKE REGELS EN DE ROL VAN GENDER

onderzoeksassistenten. Aan ouders werd per post een toestemmingsformulier voor deelname van hun kind gestuurd. Uiteindelijk heeft 0.01% van de ouders geen toestemming gegeven voor deelname van hun kind aan de interventiestudie.

Participanten

De huidige studie neemt alleen de adolescenten van de controlegroep mee, omdat zij niet werden beïnvloed door de interventies. De onderzoeksgroep bestaat uit ($N= 906$) adolescenten waarvan 52,5% jongens. De participanten zaten bij de start van deze studie allen in het eerste leerjaar van de middelbare school. Bijna twee derde was lager opgeleid, VMBO (60,2%). De minimale leeftijd van participanten was 11 jaar en de maximale leeftijd was 14 jaar. De gemiddelde leeftijd op T1 was 12,19 jaar ($SD = 0,02$). De meeste participanten zijn in Nederland (95,5%) geboren. Andere geboortelanden waren Suriname (0,1%), Nederlandse Antillen/Aruba (0,8%), Marokko (0,1%) of anders (3,5%). Participanten waren niet gelovig opgevoed (46,1%), Rooms-Katholiek (34,5%), Protestant/Hervormd/Gereformeerd of een ander Christelijk geloof (12,4%), Islamitisch (3,6%) of hadden een ander geloof (3,3%). Tussen T1 en T2 viel 11,5% van de participanten uit. Uitvallers hadden significant een hogere leeftijd ($t = -2,653, p = 0,008$), een lager opleidingsniveau ($F = 18,577, p = 0,000$) en gebruikten meer alcohol ($t = -4,341, p = 0,000$) op T1 dan de adolescenten die niet uitvielen. Uiteindelijk zijn 678 participanten in de analyse meegenomen, omdat zij op beide meetmomenten de vragenlijsten volledig hadden ingevuld.

Meetinstrumenten

Alcoholgebruik. Alcoholgebruik van het kind is een onafhankelijke variabele in deze studie en werd op T1 gemeten als het gemiddeld aantal glazen per week met behulp van een hoeveelheid-frequentie meting. De frequentie werd gemeten door de leerlingen te vragen hoeveel alcohol zij dronken op doordeweekse- en weekenddagen (Engels & Knibbe, 2000). De hoeveelheid werd gemeten door de leerlingen te vragen hoeveel glazen alcohol zij dronken op zowel een doordeweekse dag als op een weekenddag (Engels, Knibbe, & Drop, 1999). Door de producten van het aantal dagen en het aantal glazen te berekenen en vervolgens deze twee producten bij elkaar op te tellen voor de doordeweekse dagen en de weekenddagen, werd de hoeveelheid-frequentie berekend. Een hoeveelheid-frequentie van één of meer geeft aan dat de leerling gemiddeld één dag per week een glas alcohol drinkt. Op deze schaal waren er enkele participanten met extreem hoge waarden (>30). Aangezien het onwaarschijnlijk is voor jonge adolescenten om deze hoeveelheden alcohol te drinken, is de maximale waarde van de schaal alcoholgebruik teruggezet op 30.

Openheid kind naar ouders. Openheid van het kind naar ouders toe is een onafhankelijke variabele die het niveau waarop het kind informatie verstrekt over zijn / haar dagelijkse activiteiten weergeeft (Kerr, Stattin & Trost, 1999). Met 5 items werd op T1 de mate van openheid naar ouders

KIND-FACTOREN BIJ ALCOHOL-SPECIFIEKE REGELS EN DE ROL VAN GENDER

toe gemeten op een 5-punts Likertschaal, van 1 (nooit) tot 5 (altijd). Er werd bijvoorbeeld gevraagd: "Verberg jij de dingen die je in de avonden en weekenden doet voor je ouders?" en "Heb jij veel geheimen over wat je doet in je vrije tijd voor je ouders?". Sommige vragen werden gehercodeerd zodat een hogere gemiddelde score op deze schaal een hogere mate van openheid naar ouders toe weergeeft. De betrouwbaarheid was $\alpha = 0,57$.

Zelfcontrole kind. De mate van zelfcontrole van het kind werd in de huidige studie gemeten met een verkorte versie van de originele meting van Tangney, Baumeister en Boone (2004). Met 13 items werd op T1 de mate van zelfcontrole van leerlingen gemeten op een 5-punts Likertschaal, van 1 (nooit) tot 5 (heel vaak). Er werd bijvoorbeeld gevraagd: 'Soms kan ik mezelf niet tegenhouden iets te doen, zelfs al weet ik dat het fout is'. De meeste vragen werden gehercodeerd zodat een hogere gemiddelde score van deze 13 items een hogere mate van zelfcontrole weergeeft. De betrouwbaarheid was $\alpha = .77$.

Alcohol-specifieke regels. Alcohol-specifieke regels van ouders werd gemeten op T1 en T2 met een schaal van 10 items ontworpen door Van der Vorst, Engels, Meeuws, Deković, & Van Leeuwe (2005). Leerlingen werden gevraagd aan te geven in hoeverre zij dingen mogen van hun ouders m.b.t. het drinken van alcohol, bijvoorbeeld: aangeschoten thuis komen". Deze vragen konden beantwoord worden op een 5-punts Likertschaal, van 1 (zeker wel) tot 5 (zeker niet). De gemiddelde totaalscore op alle 10 items werd gebruikt om alcohol-specifieke regels vast te stellen, waarbij een hogere score betekende dat ouders meer strikte alcohol-specifieke regels stelden. De betrouwbaarheid op T1 was $\alpha = .935$ en op T2 $\alpha = .936$.

Controle variabelen leeftijd en opleidingsniveau zijn in deze studie meegenomen aangezien deze variabelen van invloed kunnen zijn op alcohol-specifieke regels (De Looze et al., 2013; Spijkerman, Van den Eijnden, & Huiberts, 2008; Van der Vorst et al., 2007). Leeftijd is gemeten door de adolescenten te vragen naar hun geboortedatum. Het opleidingsniveau (VMBO of Havo of hoger) is bepaald aan de hand van de klas waar de leerlingen in zaten.

Analyses

Voor het analyseren van de data is gebruik gemaakt van het programma *IBM SPSS Statistics 24*. Missende data zijn behandeld door allereerst van de afhankelijke variabele een dichotome variabele aan te maken met missende data (1) en geen missende data (0) als waarden. Om te controleren op verschillen tussen participanten met en participanten zonder missende data, is voor de continue variabelen (leeftijd, alcoholgebruik, openheid naar ouders en zelfcontrole) een *onafhankelijke T-toets* en voor de categorische variabelen (geslacht en opleidingsniveau) een *ANOVA* uitgevoerd. Uiteindelijk zijn alle respondenten met missende data uit de dataset verwijderd ($N = 104$).

KIND-FACTOREN BIJ ALCOHOL-SPECIFIEKE REGELS EN DE ROL VAN GENDER

De beschrijvende analyses zijn uitgevoerd om belangrijke kenmerken van participanten in kaart te brengen, patronen in data te verkennen en om de assumpties van de analyses te toetsen. Voor het toetsen van de effecten van alcoholgebruik, openheid van het kind en zelfcontrole van het kind op T1 op alcohol-specifieke regels op T2, is gebruik gemaakt van een enter multi-pele regressie analyse. *Bootstrapping* is toegepast, omdat de afhankelijke variabele niet normaal verdeeld was (Shapiro-Wilk test ($W(802) = 0,890, p = 0,000$)). In de eerste stap werden de controlevariabelen leeftijd, opleidingsniveau en alcohol-specifieke regels op T1 toegevoegd in het model. Voor het toetsen van de relatieve effecten van kind-factoren op alcohol-specifieke regels (Figuur 1), zijn in stap 2 alle onafhankelijke variabelen toegevoegd aan het model.

Voor het toetsen van moderatie door gender is in stap 3 de variabele *gender* samen met het product van *gender* met elk van de voorspellers aan het model toegevoegd. Het effect van iedere interactie variabele is afzonderlijk van elkaar getoetst. De interactievariabelen werden alvorens gecentreerd vanwege multicollineariteit tussen de voorspellers en de interactievariabelen. Voor alle analyses is een betrouwbaarheidsinterval van 95% aangehouden.

Resultaten

Beschrijvende statistieken

Tabel 1 geeft de beschrijvende gegevens van de steekproef weer. Jongeren zijn erg open tegen hun ouders en hebben een gemiddelde mate van zelfcontrole. Jongeren drinken gemiddeld 1,5 glas alcohol per week en ervaren strikte regels met betrekking tot hun alcoholgebruik, dit neemt van T1 op T2 wel iets af.

Tabel 1

Beschrijvende statistieken steekproef

Kenmerken	Frequenties	Beschrijvende statistieken			
		Min	Max	<i>M</i>	<i>SD</i>
	Totaal <i>n</i> = 802				
Opleidingsniveau (0=laag), <i>n</i> (%)	545, (60.2)				
Gender (0=man), <i>n</i> (%)	476, (52,5)				
Geboorteland: Nederland, <i>n</i> (%)	865, (95.5)				
Religieus, <i>n</i> (%)	488, (53.9)				
Leeftijd		11	14	12.19	0.51
Alcoholgebruik T1		0	30	1.47	4.80

KIND-FACTOREN BIJ ALCOHOL-SPECIFIEKE REGELS EN DE ROL VAN GENDER

Openheid kind T1	1	5	3.86	0.76
Zelfcontrole T1	1	5	2.63	0.56
Alcohol-specifieke regels T1	1	5	4.33	0.79
Alcohol-specifieke regels T2	1	5	4.06	0.88

Noot. n = number of participants. M = mean. SD = standard deviation.

Correlaties

Tabel 2 geeft de correlaties weer tussen de onafhankelijke, afhankelijke en controle variabelen. Meer alcoholgebruik van leerlingen op T1 is significant gerelateerd aan minder openheid en meer zelfcontrole van het kind op T1. Striktere alcohol-specifieke regels op T1 en T2 zijn significant gerelateerd aan minder alcoholgebruik, minder zelfcontrole en meer openheid van het kind op T1.

Tabel 2

Spearman correlaties

Variabelen	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.Opleidings-niveau	-							
2.Leeftijd	-.234**	-						
3.Gender	-.027	-.054	-					
4.Alcohol gebruik T1	-.201**	-.127**	-.103**	-				
5.Openheid T1	-.201**	-.136**	.222**	-.309**	-			
6.Zelfcontrole T1	.044	-.035	-.035	.188**	-.197**	-		
7.Regels T1	.129**	-.038	-.028	-.487**	.197**	-.232**	-	
8. Regels T2	.123**	-.032	-.007	-.355**	.217**	-.198**	.536**	-

Noot. * $p < .05$. ** $p < .01$.

Onderzoeksvraag 1: Effecten van kind-factoren op alcohol-specifieke regels

KIND-FACTOREN BIJ ALCOHOL-SPECIFIEKE REGELS EN DE ROL VAN GENDER

Met een multiële regressieanalyse is getoetst wat de relatieve effecten zijn van de kindfactoren alcoholgebruik, openheid en zelfcontrole op het stellen van alcohol-specifieke regels door ouders. Het totale model is een significante voorspelling voor alcohol-specifieke regels ($F(6, 671) = 45.208, p < .001$). In Tabel 3 (Model 2) is te zien dat de het alcoholgebruik en zelfcontrole T1 geen significante voorspellers zijn van alcohol-specifieke regels van ouders op T2. Openheid van het kind op T1 is wel een significante voorspeller voor alcohol-specifieke regels van ouders op T1 ($\beta = .112, p = .001$). Dit houdt in dat wanneer adolescenten meer open zijn naar hun ouders toe, ouders strengere alcohol-specifieke regels gaan stellen. Het totale model verklaart 28,8 procent van de variantie in alcohol-specifieke regels.

Tabel 3

Multiële regressieanalyse van de invloed van alcoholgebruik, openheid en zelfcontrole van het kind op alcohol-specifieke regels

	Alcohol-specifieke regels T2		
	Model 1	Model 2	
	β	β	95% BI
Constante			-0.756, 2.372
Opleidingsniveau	0.070	0.060	-0.010, 0.224
Leeftijd	0.014	0.018	-0.070, 0.140
Alcohol-specifieke regels T1	0.509	0.492	0.479, 0.704
Alcoholgebruik T1		0.045	-0.020, 0.035
Openheid naar ouders T1		0.112	0.041, 0.211
Zelfcontrole T1		-0.047	-0.219, 0.056
R ²	0.273	0.288	

Noot. BI = bootstrap betrouwbaarheidsinterval; β = gestandaardiseerde richtingscoëfficiënt.

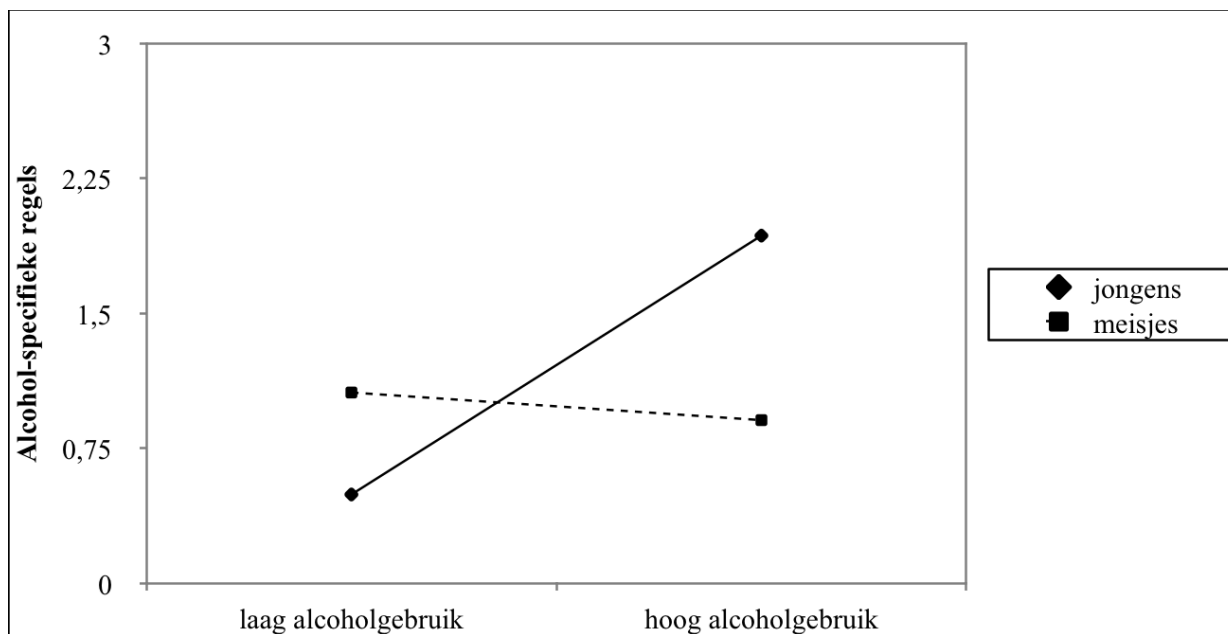
* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Onderzoeksvraag 2: Moderatie effecten

Gender is als moderatorvariabele toegevoegd in de multiële regressieanalyse om te toetsen of *gender* een interactie heeft met alcoholgebruik, openheid naar ouders toe en zelfcontrole van het kind in relatie tot het stellen van alcohol-specifieke regels door ouders. De interactie-effecten van *gender* met openheid van het kind ($\beta = -.031, p = .552$) en *gender* met zelfcontrole van het kind ($\beta =$

KIND-FACTOREN BIJ ALCOHOL-SPECIFIEKE REGELS EN DE ROL VAN GENDER

.006, $p = .895$) op alcohol-specifieke regels van ouders waren niet significant. Het interactie effect van gender met alcoholgebruik was wel significant ($\beta = -.162$, $p = < .001$). Dit betekent dat het effect van alcoholgebruik op alcohol-specifieke regels significant verschillend is voor jongens en meisjes (zie Figuur 2). Dit houdt in dat wanneer jongens meer alcohol drinken, zij strengere alcohol-specifieke regels opgelegd krijgen van hun ouders. Wanneer meisjes meer alcohol drinken heeft dit geen invloed op alcohol-specifieke regels van ouders.



Figuur 2. Interactie alcoholgebruik kind en gender.

Discussie

Het huidige onderzoek heeft onderzocht of kind-factoren als alcoholgebruik, openheid en zelfcontrole van invloed zijn op het stellen van alcohol-specifieke regels door ouders. Daarnaast is onderzocht of er in deze relaties verschillen zijn tussen jongens en meisjes. De resultaten laten zien dat alleen openheid van het kind een significante voorspeller is voor het stellen van alcohol-specifieke regels door ouders. Wanneer adolescenten meer open zijn naar hun ouders toe, stellen ouders strengere alcohol-specifieke regels. Een significant interactie effect laat wel zien dat de invloed van het alcoholgebruik onder jongens wel van invloed is op de regels; wanneer jongens meer alcohol drinken, ontvangen zij strengere alcohol-specifieke regels van hun ouders.

Het alcoholgebruik van het kind blijkt voor meisjes geen significante voorspeller te zijn voor het stellen van alcohol-specifieke regels door ouders. Echter laat het significante interactie effect zien dat het alcoholgebruik onder jongens wel van invloed is op de regels; wanneer jongens meer alcohol drinken, ontvangen zij strengere alcohol-specifieke regels van hun ouders. Dit is inconsistent met eerdere onderzoeken waarin de attitudes van ouders ten aanzien van alcohol positiever werden (Glatz et al., 2012; Van der Vorst et al., 2007, 2009) en de ouderlijke controle

KIND-FACTOREN BIJ ALCOHOL-SPECIFIEKE REGELS EN DE ROL VAN GENDER

(McCann et al., 2016) afnam als reactie op het alcoholgebruik van het kind. Ondanks de verwachting dat het alcoholgebruik van jongens zou leiden tot minder strikte regels, kan de dissonantie theorie (Festinger, 1957) verklaren waarom ouders juist voor jongens strengere alcohol-specifieke regels stellen wanneer zij meer alcohol gaan drinken. Cognitieve dissonantie kan opgelost worden doordat ouders hun eigen attitudes aanpassen of doordat het gedrag van het kind verandert. Het is mogelijk dat ouders door het ervaren van cognitieve dissonantie juist gaan investeren om het gedrag van het kind te veranderen. Het blijkt dat jongens in deze studie tijdens het eerste meetmoment gemiddeld al meer alcohol dronken ($M = 1,67$) dan meisjes ($M = 1,24$). Het is dus aannemelijk dat ouders bij jonge adolescenten jongens een sterkere dissonantie ervaren tussen de eigen attitudes ten aanzien van alcoholgebruik en het alcoholgebruik van hun kind, dan bij jonge adolescenten meisjes. Voor ouders kan cognitieve dissonantie tussen hun eigen attitudes ten aanzien van alcoholgebruik en het alcoholgebruik van hun kind dus ook een drijvende kracht zijn om de externe regulatie van het gedrag van hun kind te verhogen. Dit kan ertoe leiden dat ouders juist voor jongens striktere alcohol-specifieke regels stellen om het vroege alcoholgebruik te ontmoedigen. Vervolgonderzoek zou hier meer duidelijkheid over kunnen scheppen door de attitudes van ouders ten aanzien van alcohol en de motieven van ouders om wel of geen strengere alcohol-specifieke regels te stellen te toetsen.

Tegen de verwachtingen in, leidt meer openheid van het kind tot het stellen van striktere alcohol-specifieke regels door ouders. Een verklaring hiervoor is dat meer openheid van het kind leidt tot meer kennis bij ouders over het gedrag van hun kind. Voorgaande studies tonen aan dat de ouderlijke kennis over het gedrag van het kind de relatie tussen openheid van het kind en opvoedgedrag/controle medieert (Kerr & Stattin, 2000; Stattin & Kerr, 2000; Soenens et. al., 2006). Meer kennis bij ouders kan, zoals eerder omschreven, leiden tot cognitieve dissonantie en daarom een reden zijn om strengere alcohol-specifieke regels te stellen. Om deze verklaring te toetsen, zou vervolgonderzoek naast de attitudes van ouders ten aanzien van alcohol en de motieven om wel of geen strengere regels te stellen, de kennis over het gedrag van hun kind als mediator in het model op kunnen nemen.

Tevens is het mogelijk dat openheid van het kind in een bredere context, het gezinsklimaat, moet worden gezien waarin de relaties tussen ouders en kinderen een belangrijke rol innemen. Eerder longitudinaal onderzoek heeft bijvoorbeeld aangetoond dat het ondernemen van meer leuke activiteiten met het gezin een voorspeller is voor meer openheid van het kind (Keijsers, Branje, Van der Valk, & Meeus, 2010). Ook Stattin en Kerr (2003) suggereren dat de relationele kant van het ouderschap van invloed is op de mate van openheid van het kind naar ouders toe. Ook andere contextuele factoren zoals religie kunnen van invloed zijn op de relatie tussen openheid van het

KIND-FACTOREN BIJ ALCOHOL-SPECIFIEKE REGELS EN DE ROL VAN GENDER

kind en het stellen van regels door ouders. Zo toonde Vermeer (2011) aan dat adolescenten uit Christelijke en Islamitische gezinnen opener zijn naar hun ouders dan adolescenten uit niet-religieuze gezinnen en dat ouders met een Christelijke geloofsovertuiging striktere regels voor hun kinderen hanteren ten opzichte van niet-religieuze ouders. Wellicht zijn dus het gezinsklimaat, bijvoorbeeld de kwaliteit van de ouder-kind relatie, maar ook religie, van invloed op het effect van openheid van het kind op het wel of niet stellen van strikte alcohol-specifieke regels.

Daarnaast heeft de lage betrouwbaarheid van de schaal openheid van het kind in de huidige studie mogelijk ook invloed gehad op de resultaten. Om de betrouwbaarheid van de schaal openheid van het kind te verhogen zal er opnieuw gekeken moeten worden naar de formulering en samenstelling van de vragen. Schalen met een hoge betrouwbaarheid uit voorgaande onderzoeken kunnen worden gebruikt of er kan een nieuwe schaal worden ontwikkeld specifiek voor openheid van het kind over het drinken van alcohol.

De mate van zelfcontrole van het kind bleek ook geen significante voorspeller te zijn voor het stellen van alcohol-specifieke regels door ouders. De resultaten zijn in lijn met Eisenberg en collega's (2005) die ook geen significante relatie vonden tussen de regulatie van het kind en het opvoedgedrag van ouders. Een verklaring hiervoor is dat de gemiddelde leeftijd ($M = 12.19$) van de adolescenten in deze studie erg jong is. Deze leeftijd geeft aan dat de adolescenten waarschijnlijk pas sinds kort of dat sommigen zelfs nog niet in de puberteit zitten. Aangezien de meeste adolescenten pas op een latere leeftijd meerdere hoeveelheden alcohol gaan drinken (De looze et al., 2013), zou dit kunnen betekenen dat ouders de mate van zelfcontrole van hun kinderen pas later in de adolescentie belangrijk gaan vinden voor het stellen van alcohol-specifieke regels.

Een andere verklaring is dat de mate van zelfcontrole van het kind geen invloed heeft op de alcohol-specifieke regels van ouders. Het is mogelijk dat andere kind-factoren wel van invloed zijn op het stellen van regels door ouders. Voorgaande onderzoeken hebben bijvoorbeeld aangetoond dat verschillende persoonlijkheidstypes invloed hebben op het vroeg beginnen met alcohol drinken en de mate waarin alcohol wordt gedronken, namelijk: angstgevoeligheid, hopeloosheid, impulsiviteit en sensatiezoekend gedrag (e.g., Conrod, Castellanos, & Mackie, 2000; Sher, Bartholow, & Wood, 2000; Stewart & Devine, 2000). Vervolgonderzoek zou kunnen onderzoeken of deze factoren wel van invloed zijn op het stellen van alcohol-specifieke regels door ouders.

Limitaties en conclusie

Bij dit onderzoek kunnen verschillende kanttekeningen worden geplaatst. Ten eerste is er uitsluitend gebruik gemaakt van zelfrapportages door adolescenten wat zou kunnen hebben geleid tot subjectiviteit en sociale wenselijkheid. Ook de alcohol-specifieke regels van ouders zijn door adolescenten gerapporteerd. Wanneer opvoedgedrag van ouders wordt gemeten komt discrepantie

KIND-FACTOREN BIJ ALCOHOL-SPECIFIEKE REGELS EN DE ROL VAN GENDER

tussen ouder- en kindrapportages veel voor (Tein, Roosa, & Michaels, 1994). Echter is de subjectieve ervaring van de adolescent van het opvoedgedrag van ouders van groter belang ten opzichte van het daadwerkelijke opvoedgedrag van ouders (Brown, Mounts, Lamborn, & Steinberg, 1993). Daarnaast zijn zelfrapportages van alcoholgebruik (Del Boca & Darkes, 2003), openheid van het kind (Willoughby & Hamza, 2011) en zelfcontrole (Koning et. al., 2014) betrouwbaar en valide gebleken in voorgaande onderzoeken.. Ten tweede was de schaal alcohol-specifieke regels op zowel het eerste en het tweede meetmoment in deze studie linksscheef verdeeld, wat inhoudt dat de ouders van deze onderzoeksgroep strenge alcohol-specifieke regels stelden. Vervolgonderzoek zou zich kunnen richten op de midden adolescentie en hun ouders. In de huidige studie is echter voor deze afwijking gecorrigeerd door in de analyse gebruik te maken van de bootstrap methode. Ten derde zijn er slechts twee meetmomenten gebruikt in deze longitudinale studie. Dit is mogelijk onvoldoende om de invloed van kind-factoren op alcohol-specifieke regels goed te kunnen meten. Vervolgonderzoek zou gebruik kunnen maken van 3 of meer meetmomenten over een langere periode dan één jaar, waardoor de invloed van kind-factoren op het opvoedgedrag van ouders over een langere periode goed in beeld kan worden gebracht

De huidige studie heeft meer inzicht gegeven in de invloed van kind-factoren op alcohol-specifieke regels en draagt bij aan kennis over het bidirectionele proces van alcohol-specifieke opvoeding. In eerste instantie was deze studie gericht op devraag of kind-factoren zoals alcoholgebruik, openheid naar ouders toe en de mate van zelfcontrole van invloed zijn op het stellen van alcohol-specifieke regels door ouders. Na het analyseren van de data blijkt dat de mate waarin kinderen open zijn naar hun ouders een belangrijke factor is voor het stellen van alcohol-specifieke regels door ouders. Dit suggereert dat factoren die gerelateerd zijn aan het algemene gezinsklimaat van belang zijn voor de alcohol-specifieke opvoeding. Daarnaast blijken er genderverschillen te als het gaat om de invloed van alcoholgebruik van het kind op het stellen van alcohol-specifieke regels door ouders. Dit geeft aan dat ouders een andere alcohol-specifieke opvoeding toepassen bij jongens dan bij meisjes.

Om de structuur van de relatie tussen kind-factoren en het stellen van alcohol-specifieke regels door ouders volledig te begrijpen, is eerst meer longitudinaal onderzoek nodig. Het is hierbij van belang om de de invloed van kind-factoren op de alcohol-specifieke regels van ouders te plaatsen binnen een bredere context, namelijk het gezinsklimaat. Wanneer de invloed van bredere contextuele gezinsfactoren wordt onderzocht, zal er meer duidelijkheid komen over onder welke omstandigheden kind-factoren van invloed zijn op het stellen van alcohol-specifieke regels door ouders. De transactionele benadering (Sameroff, 2000) en het dialectisch model van bidirectionaliteit (Kuczynski et al., 2009) zijn hier een goed uitgangspunt voor. Ook de cognitieve

KIND-FACTOREN BIJ ALCOHOL-SPECIFIEKE REGELS EN DE ROL VAN GENDER

dissonantie theorie is richtinggevend voor vervolgonderzoek, waarbij het van belang is om de motieven van ouders om wel of geen alcohol-specifieke regels te stellen, mee te nemen in het onderzoek. Meer kennis over de invloed van kind-factoren op de alcohol-specifieke opvoeding in de context van het gezin is belangrijk, omdat deze kennis kan bijdragen aan theoretische modellen die ten grondslag liggen aan alcohol-specifieke opvoeding. Wanneer de kennis hierover toeneemt en de structuren van de relaties tussen kind-factoren en alcohol-specifieke opvoeding duidelijk worden, kan dit in de toekomst aanknopingspunten bieden voor preventieve interventies.

Referenties

- Brown, B.B., Mounts, N., Lamborn, S.D., & Steinberg L. (1993). Parenting practices and peer group affiliation in adolescence. *Child Development*, 64, 467–482. doi: <https://doi-org.proxy.library.uu.nl/10.1111/j.1467-8624.1993.tb02922.x>
- Conrod, P.J., Pihl, R.O., Stewart, S.H., Dongier, M. (2000). Validation of a system of classifying female substance abusers on the basis of personality and motivational risk factors for substance abuse. *Psychology of Addictive Behaviors*, 14(3), 243-256.
- Crouter, A. C., & Head, M. R. (2002). *Parental monitoring and knowledge of children*. Handbook of parenting, 3, (pp. 461-483).
- Del Boca, F. K., & Darkes, J. (2003). The validity of self-reports of alcohol consumption: state of the science and challenges for research. *Addiction*, 98(s2), 1-12. doi: <https://doi-org.proxy.library.uu.nl/10.1046/j.1359-6357.2003.00586.x>
- Dishion, T. J., & McMahon, R. J. (1998). Parental monitoring and the prevention of child and adolescent problem behavior: A conceptual and empirical formulation. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 1, 61–75.
doi: <https://doi-org.proxy.library.uu.nl/10.1023/A:1021800432380>
- Van Dorsselaer, S., Tuithof, M., Verdurmen, J., Spit, M., Laar, M. V., & Monshouwer, K. (2016). *Jeugd en riskant gedrag 2015. Kerngegevens uit het Peilstationonderzoek Scholieren*. Utrecht: Trimbos Institute. Gedownload van: <https://assets.trimbos.nl/docs/8e6ef71f-d74e-4696-a67b-98ef82fb2235.pdf>
- Eisenberg, N., Zhou, Q., Spinrad, T. L., Valiente, C., Fabes, R. A., & Liew, J. (2005). Relations among positive parenting, children's effortful control, and externalizing problems: A three-wave longitudinal study. *Child Development*, 76(5), 1055-1071. doi: 10.1111/j.1467-8624.2005.00897.x
- Engels, R.C.M.E., Kleinjan, M. & Otten, R. (2013). *De rol van ouders bij alcoholgebruik van adolescenten: Stand van zaken*. Gedownload van https://vnn.nl/fileadmin/user_upload/

KIND-FACTOREN BIJ ALCOHOL-SPECIFIEKE REGELS EN DE ROL VAN GENDER

VNN/PDF/18NIXInvloed_van_ouders_op_alcoholgebruik.pdf

- Engels, R. C. M. E., & Knibbe, R. A. (2000). Alcohol use and intimate relationships in adolescence: When love comes to town. *Addictive Behaviors, 25*, 435–439. doi: [https://doi.org/10.1016/S0306-4603\(98\)00123-3](https://doi.org/10.1016/S0306-4603(98)00123-3)
- Engels, R. C. M. E., Knibbe, R. A., & Drop, M. J. (1999). Why do late adolescents drink at home? A study on psychological well-being, social integration and drinking context. *Addiction Research & Theory, 7*, 31–46. doi: <https://doi-org.proxy.library.uu.nl/10.3109/16066359909004373>
- Festinger, L. (1957). *A Theory of Cognitive Dissonance*. Stanford CA: Stanford University Press
- Glatz, T., Stattin, H., & Kerr, M. (2012). A test of cognitive dissonance theory to explain parents' reactions to youths' alcohol intoxication. *Family Relations, 61*(4), 629-641. doi: [10.1111/j.1741-3729.2012.00723.x](https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2012.00723.x)
- Gottfredson, M. R., & Hirschi, T. (1990). *A general theory of crime*. Stanford University Press.
- Keijsers, L., Branje, S. J. T., VanderValk, I. E., & Meeus, W. (2010). Reciprocal effects between parental solicitation, parental control, adolescent disclosure, and adolescent delinquency. *Journal of Research on Adolescence, 20*(1), 88–113. doi: <https://doi-org.proxy.library.uu.nl/10.1111/j.1532-7795.2009.00631.x>
- Kerr, M., & Stattin, H. (2003). Parenting of adolescents: Action or reaction. In A. C. Crouter & A. Booth (Eds.), *Children's influence on family dynamics: The neglected side of family relationships* (pp. 121–151). New York: Erlbaum.
- Kerr, M., Stattin, H., & Burk, W. J. (2010). A reinterpretation of parental monitoring in longitudinal perspective. *Journal of Research on Adolescence, 20*(1), 39-64. doi: <https://doi-org.proxy.library.uu.nl/10.1111/j.1532-7795.2009.00623.x>
- Kerr, M., Stattin, H., & Trost, K. (1999). To know you is to trust you: Parents' trust is rooted in child disclosure of information. *Journal of Adolescence, 22*(6), 737-752. doi: <https://doi.org/10.1006/jado.1999.0266>
- Koning, I. M., Van den Eijnden, R. J., & Vollebergh, W. A. (2014). Alcohol-specific parenting, adolescents' self-control, and alcohol use: A moderated mediation model. *Journal of Studies on Alcohol and Drugs, 75*(1), 16-23. doi: <https://doi-org.proxy.library.uu.nl/10.15288/jsad.2014.75.16>
- Koning, I. M., Vollebergh, W. A., Smit, F., Verdurmen, J. E., Van Den Eijnden, R. J., Ter Bogt, T. F., ... & Engels, R. C. (2009). Preventing heavy alcohol use in adolescents (PAS): cluster randomized trial of a parent and student intervention offered separately and simultaneously. *Addiction, 104*(10), 1669-1678. doi: <https://doi-org.proxy.library.uu.nl/>

KIND-FACTOREN BIJ ALCOHOL-SPECIFIEKE REGELS EN DE ROL VAN GENDER

10.1111/j.1360-0443.2009.02677.x

- Kuczynski, L., Parkin, C. M., & Pitman, R. (2014). *Socialization as Dynamic Process*. *Handbook of socialization: Theory and Research*, 135.
- LaGrange, T. C., & Silverman, R. A. (1999). Low self-control and opportunity: Testing the general theory of crime as an explanation for gender differences in delinquency. *Criminology*, 37(1), 41-72. doi: <https://doi-org.proxy.library.uu.nl/10.1111/j.1745-9125.1999.tb00479.x>
- Leaper, C. (2005). Parenting girls and boys. *Handbook of parenting*, 1, 189-225.
- De Looze, M., Van Dorsselaer, S., De Roos, S., Verdurmen, J., Stevens, G., Gommans, R., Van Bon-Martens, M., Ter Bogt, T., Vollebergh, W. (2013). HBSC 2013. Gezondheid, welzijn en opvoeding van jongeren in Nederland. Gedownload van www.hbsc-nederland.nl.
- McCann, M., Perra, O., McLaughlin, A., McCartan, C., & Higgins, K. (2016). Assessing elements of a family approach to reduce adolescent drinking frequency: parent-adolescent relationship, knowledge management and keeping secrets. *Addiction*, 111(5), 843-853. doi: 10.1111/add.13258
- Miller, W. R., & Brown, J. M. (1991). Self-regulation as a conceptual basis for the prevention and treatment of addictive behaviours, in: Heather, N., Miller, W. R. & Greeley, J. (Eds) *Self-control and the Addictive Behaviours*, pp. 3-79. (Sydney, Maxwell Macmillan).
- Pettit, G. S., Laird, R. D., Dodge, K. A., Bates, J. E., & Criss, M. M. (2001). Antecedents and behavior-problem outcomes of parental monitoring and psychological control in early adolescence. *Child Development*, 72(2), 583-598. doi: <https://doi-org.proxy.library.uu.nl/10.1111/j.1745-9125.1999.tb00479.x>
- Pitzer, M., Jennen-Steinmetz, C., Esser, G., Schmidt, M. H., & Laucht, M. (2011). Differential susceptibility to environmental influences: The role of early temperament and parenting in the development of externalizing problems. *Comprehensive Psychiatry*, 52(6), 650-658. doi: <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2010.10.017>
- De Ridder, D. T., Lensvelt-Mulders, G., Finkenauer, C., Stok, F. M., & Baumeister, R. F. (2012). Taking stock of self-control: A meta-analysis of how trait self-control relates to a wide range of behaviors. *Personality and Social Psychology Review*, 16(1), 76-99. doi: <https://doi-org.proxy.library.uu.nl/10.1177/1088868311418749>
- Sameroff, A. J., & Fiese, B. H. (2000). *Transactional regulation: The developmental ecology of early intervention*. *Handbook of Early Childhood Intervention*, 2, (pp. 135-159).
- Sharmin, S., Kypri, K., Khanam, M., Wadolowski, M., Bruno, R., Attia, J., ... & Mattick, R. P. (2017). Effects of parental alcohol rules on risky drinking and related problems in adolescence: Systematic review and meta-analysis. *Drug and Alcohol Dependence*, 178,

KIND-FACTOREN BIJ ALCOHOL-SPECIFIEKE REGELS EN DE ROL VAN GENDER

243-256. doi: <https://doi.org/10.1016/j.drugalcdep.2017.05.011>

Sher, K.J., Bartholow, B.D., & Wood, M.D. (2000). Personality and substance use disorders: a prospective study. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, *68*(5): 818-829. doi: <http://dx.doi.org.proxy.library.uu.nl/10.1037/0022-006X.68.5.818>

Smetana, J. G., & Daddis, C. (2002). Domain-specific antecedents of parental psychological control and monitoring: The role of parenting beliefs and practices. *Child Development*, *73*, 563–580. doi: <http://www.jstor.org/stable/3696375>

Soenens, B., Vansteenkiste, M., Luyckx, K., & Goossens, L. (2006). Parenting and adolescent problem behavior: An integrated model with adolescent self-disclosure and perceived parental knowledge as intervening variables. *Developmental Psychology*, *42*(2), 305. doi: 10.1037/0012-1649.42.2.305

Spijkerman, R., van den Eijnden, R. J., & Huiberts, A. (2008). Socioeconomic differences in alcohol-specific parenting practices and adolescents' drinking patterns. *European Addiction Research*, *14*(1), 26-37. doi: <https://doi.org/10.1159/000110408>

Stattin, H., & Kerr, M. (2000). Parental monitoring: a reinterpretation. *Child Development*, *71*, 1072- 1085. doi: 10.1111/1467-8624.00210

Stewart, S.H., & Devine, H. (2000). Relations between personality and drinking motives in young adults. *Personality and Individual Differences*, *29*(3): 495-511. doi: [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(99\)00210-X](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(99)00210-X)

Tein, J.Y., Roosa, M.W., & Michaels, M. (1994). Agreement between parent and child reports on parental behaviors. *Journal of Marriage and the Family*, *56*, 341-355. doi: 10.2307/353104

Vermeer (2011). The impact of parental religiosity on parenting goals and parenting style: a Dutch perspective. *Journal of Beliefs and Values*, *32*(1), 69-84. doi: <https://doi-org.proxy.library.uu.nl/10.1080/13617672.2011.549311>

Van Der Vorst, H., Engels, R. C., Deković, M., Meeus, W., & Vermulst, A. A. (2007). Alcohol-specific rules, personality and adolescents' alcohol use: a longitudinal person–environment study. *Addiction*, *102*(7), 1064-1075. doi: 10.1111/j.1360-0443.2007.01855.x

Van Der Vorst, H., Engels, R. C., Meeus, W., & Deković, M. (2006). The impact of alcohol-specific rules, parental norms about early drinking and parental alcohol use on adolescents' drinking behavior. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, *47*(12), 1299-1306. doi: 10.1111/j.1469-7610.2006.01680.x

Van Der Vorst, H., Engels, R. C., Meeus, W., Deković, M., & Van Leeuwe, J. (2005). The role of

KIND-FACTOREN BIJ ALCOHOL-SPECIFIEKE REGELS EN DE ROL VAN GENDER

alcohol-specific socialization in adolescents' drinking behaviour. *Addiction*, 100(10), 1464-1476. doi: <https://doi-org.proxy.library.uu.nl/10.1111/j.1360-0443.2005.01193.x>

Van der Vorst, H., Vermeulen, E., & van den Eijnden, R. J. (2010). Rook-en alcoholspecifieke opvoeding. *Kind & Adolescent*, 31(4), 255-265.

doi: <https://doi-org.proxy.library.uu.nl/10.1007/s12453-010-0726-2>

Van der Vorst, H., Vermulst, A. A., Meeus, W., Deković, M., & Engels, R. C. M. E. (2009).

Identification and prediction of drinking trajectories in early and mid-adolescence. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 38, 329-341. doi: 10.1080/

15374410902851648

Waizenhofer, R. N., Buchanan, C. M., & Jackson-Newsom, J. (2004). Mothers' and fathers'

knowledge of adolescents' daily activities: its sources and its links with adolescent adjustment. *Journal of Family Psychology*, 18(2), 348. doi: [http://](http://dx.doi.org.proxy.library.uu.nl/10.1037/0893-3200.18.2.348)

dx.doi.org.proxy.library.uu.nl/10.1037/0893-3200.18.2.348

Willoughby, T., & Hamza, C. A. (2011). A longitudinal examination of the bidirectional associa-

tions among perceived parenting behaviors, adolescent disclosure and problem behavior across the high school years. *Journal of Youth and Adolescence*, 40(4), 463-478.

doi: <https://doi-org.proxy.library.uu.nl/10.1007/s10964-010-9567-9>

Wills, T. A., & Stoolmiller, M. (2002). The role of self-control in early escalation of substance use:

a time-varying analysis. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 70(4), 986-997.

doi:10.1037/0022-006X.70.4.986